

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**

ΘΕΜΑ Α

Σύμφωνα με το συγγραφέα η εκμάθηση της ιστορίας είναι σημαντική, γιατί οι ανθρώπινες πεποιθήσεις και η γλώσσα επικοινωνίας απορρέουν απ' αυτή. Ο πολιτισμός, με βάση τους ήδη υπάρχοντες κανόνες, διαμορφώνει τον τρόπο ζωής του ατόμου σε συνάρτηση με τις προσωπικές του επιλογές. Είναι, λοιπόν, ουσιώδης η ιστορική γνώση για να αντιληφθεί ο άνθρωπος το παρόν, να διδαχθεί απ' τα λάθη του παρελθόντος και να συνειδητοποιήσει την ύπαρξή του, τους στόχους του και τη μελλοντική του πορεία.

ΘΕΜΑ Β

B1.

- α. ΛΑΘΟΣ
- β. ΛΑΘΟΣ
- γ. ΣΩΣΤΟ
- δ. ΣΩΣΤΟ
- ε. ΣΩΣΤΟ

B2.

- α. Ο τίτλος του κειμένου 1 έχει μορφή ερωτήματος. Στόχο έχει να ευαισθητοποιήσει και να προβληματίσει τον αναγνώστη σχετικά με την ιστορία και την αναγκαιότητα εκμάθησής της, κάνοντας το ύφος πιο ζωντανό, άμεσο, παραστατικό αλλά και να δημιουργήσει κλίμα διαλόγου με τον αναγνώστη. Το α' πληθυντικό πρόσωπο δημιουργεί επίσης το αίσθημα συλλογικότητας και ομαδικότητας, τονίζοντας με αυτό τον τρόπο ότι ο προβληματισμός αφορά το σύνολο της κοινωνίας και τον ίδιο τον συγγραφέα του κειμένου. Παράλληλα ο τίτλος μας προετοιμάζει και μας προϊδεάζει για το περιεχόμενο του κειμένου, προσελκύοντας έτσι το ενδιαφέρον του αναγνώστη να διαβάσει το κείμενο, για

να αντιληφθεί τους λόγους για τους οποίους είναι απαραίτητο να μάθουμε ιστορία. Αναμφίβολα, λοιπόν, πρόκειται για ένα εύστοχο, σαφή και εναργή τίτλο.

- β. Ο ευθύς λόγος έχει στόχο να κάνει το ύφος του κειμένου πιο παραστατικό, άμεσο, ζωνρό, επικοινωνιακό αλλά και να προσδώσει αξιοπιστία στα λεγόμενα του συγγραφέα. Ο ευθύς λόγος αποτελεί τη μαρτυρία κάποιων φοιτητών, οι οποίοι θέτουν την αμφισβήτησή τους και διατυπώνουν τις ενστάσεις τους για την αναγκαιότητα της εκμάθησης του μαθήματος της ιστορίας. Έτσι με τον ευθύ λόγο τεκμηριώνεται η προηγηθείσα άποψη του συγγραφέα ότι η ιστορία είναι απωθητική για τους νέους ανθρώπους, αφού δεν συνδέει το παρόν με το παρελθόν. Τέλος, μέσω αυτής της αυτούσιας παράθεσης των λόγων κάποιων φοιτητών επιτυγχάνεται η πιθανή ταύτιση του αναγνώστη, καθώς και ο ίδιος μπορεί να έχει ανάλογους προβληματισμούς.

B3.

Πρόθεση της Κικής Δημουλά είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με το ρόλο που διαδραματίζει η επέτειος στη διατήρηση της μνήμης. Για να επιτύχει το στόχο της αξιοποιεί ανάλογες γλωσσικές επιλογές. Αρχικά με τη χρήση της μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας «η επέτειος διαπνέεται από βαθύ πατριωτισμό» κάνει το μήνυμα πιο γλαφυρό, εύληπτο και παραστατικό, ευαισθητοποιώντας τον αναγνώστη για την αξία της επετείου στη διαμόρφωση εθνικής συνείδησης. Επίσης το ασύνδετο σχήμα, το οποίο ενισχύεται με συναισθηματικά φορτισμένο λεξιλόγιο: «Τιμά τους ήρωες... στον κάθε αγνοούμενο» προσφέρει νοηματική πυκνότητα αλλά δείχνει και τη συναισθηματική φόρτιση της Κικής Δημουλά για τους πολλαπλούς ρόλους της επετείου. Τέλος η εναλλαγή των ρηματικών προσώπων (α' και β') «για να δώσω, ας πω, οι γονείς **μας**, η φωτογραφία **σου**» όχι μόνο δίνει εξομολογητικό τόνο και βιωματικό χαρακτήρα αλλά και βοηθάει τον αναγνώστη να ανακαλέσει στη μνήμη του παρόμοια δικά του βιώματα και αναμνήσεις.

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Στο απόσπασμα το «Ταγάρι» κατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο. Πιο συγκεκριμένα, αποτελεί οικογενειακό κειμήλιο, αντικείμενο- σύμβολο το οποίο αντικατοπτρίζει την ιστορική συνέχεια, τους πολιτισμικούς και συναισθηματικούς δεσμούς ανάμεσα σε κάθε γενιά. Με τη χρήση του α' ενικού προσώπου και του δραματοποιημένου αυτοδιηγητικού αφηγητή («Το βρήκα καταχωνιασμένο ... κασέλα»), αναδεικνύεται ο εξομολογητικός χαρακτήρας, ο βιωματικός τόνος καθώς παρατίθεται μία προσωπική εμπειρία από την οικογενειακή ζωή της αφηγήτριας. Φαίνεται πως στη ζωή της μητέρας της αφηγήτριας το ταγάρι αποτελούσε σύμβολο των φοιτητικών της χρόνων, ήταν συνδεδεμένο με τα κελεύσματα της μόδας της εποχής και είχε χρηστικό ρόλο στην καθημερινότητά της («ως τσάντα»). Όμως, για τη γιαγιά της αποτελεί στοιχείο παράδοσης με το οποίο είναι συναισθηματικά δεμένη («Της έδειξα... συγκινήθηκε»), καθώς ήταν μέρος της προίκας της και της έφερνε στο μυαλό την κοπιώδη προσπάθεια της δικής της μητέρας να το υφάνει στον αργαλειό («Μου διηγήθηκε ... λυχναριού»), γεγονός που είναι έκδηλο μέσω της σύντομης αναδρομικής αφήγησης. Επιπροσθέτως, μέσω της περιγραφής και ζωηρής οπτικής εικόνας («Ήταν βαμμένο ... σχέδια») αισθητοποιείται το αντικείμενο στον αναγνώστη, βοηθώντας τον να συνειδητοποιήσει πόσο όμορφο έβλεπε το ταγάρι η αφηγήτρια. Παράλληλα, με τη χρήση μικροπερίοδου λόγου («Η μαμά της ... η γιαγιά της») εγείρονται τα συναισθήματά του δέκτη απέναντι στις τρεις αυτές γυναίκες, που αντιπροσωπεύουν τρεις γενιές διαφορετικές μεταξύ τους, αλλά με κοινούς συναισθηματικούς δεσμούς, όπως υποδηλώνεται από τη φράση («τα έλεγε αυτά με νοσταλγία»).

Αν ήμουν στη θέση της αφηγήτριας, θα κρατούσα το ταγάρι καθώς αυτό θα διατηρούσε άσβεστη στη μνήμη μου και την εικόνα της μητέρας μου και της γιαγιάς μου. Θα αποτελούσε ένα αντικείμενο-κληροδότημα ακόμη και για τα παιδιά μου, συνδεδεμένο κρίκο του παρόντος, του παρελθόντος και του μέλλοντος.

ΘΕΜΑ Δ

Δ1.

ΤΙΤΛΟΣ: «Πυξίδα προσανατολισμού για το μέλλον»

A. ΑΞΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

1. Η ιστορία αποτελεί το θεμέλιο λίθο για την άρρηκτη συνέχεια του πολιτισμού. Ποτέ ο πολιτισμός μια γενιάς δεν δημιουργείται από το μηδέν, αλλά οικοδομείται πάνω στο πολιτισμό των γενεών που πέρασαν. Πολιτισμός, λοιπόν, σημαίνει συνέχεια και μόνο η ιστορία και η παράδοση παρέχουν στα άτομα την αίσθηση της αδιάσπαστης πορείας και συνεπώς τη δυνατότητα συμμετοχής τους στο "κοινωνικό γίγνεσθαι". → Απαραίτητη γνώση για την κατανόηση του παρόντος
2. Προσφέρει στο άτομο πολύτιμες εμπειρίες και έμπνευση για νέα επιτεύγματα. Η ουσιαστική γνώση του παρελθόντος μας βοηθά να αποφεύγουμε τον κίνδυνο επανάληψης λαθών ή αδυναμιών των προγενεστέρων, ενώ ταυτόχρονα οι επιτυχίες και τα επιτεύγματά τους γίνονται οδηγός μας για την κατανόηση του κόσμου και της ζωής και αποτελούν τη βάση για νέες δημιουργίες.
3. Συντελεί στη διατήρηση της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας και της εθνικής ταυτότητας ενός λαού. Αποκοπή από τις ρίζες και την ιστορία σημαίνει άγνοια της πολιτιστικής κληρονομιάς και οδηγεί αναπόφευκτα στο φυλετικό εκφυλισμό και την πολιτιστική αλλοτρίωση. Είναι, λοιπόν, απαραίτητη η διατήρηση όλων εκείνων των στοιχείων που αποτελούν τους συνεκτικούς δεσμούς ενός έθνους και λειτουργούν εγγύηση της ενότητας και ακεραιότητάς του – Τρόπος αντίστασης στη μαζοποίηση και το σαρωτικό κύμα της παγκοσμιοποίησης,
4. Η ιστορική γνώση ενδυναμώνει τη συνείδηση του ατόμου και συντελεί στον «εξανθρωπισμό» του. Η οικείωση του ήθους των μεγάλων προσωπικοτήτων του πνεύματος και η γνώση των ανυπέβλητων ιδεών τους καθώς και η επαφή του ανθρώπου με τις άφθαρτες, αγνές ηθικές αξίες του παρελθόντος, τον βοηθά να συμφιλιωθεί με τον εαυτό του και το περιβάλλον του και συντελεί στη σύσφιξη των ανθρωπίνων σχέσεων σε όλα τα επίπεδα. → “Πυξίδα προσανατολισμού” για τις νεότερες γενιές. - Πράξη αυτογνωσίας.

5. Η ολοκληρωμένη ιστορική γνώση και η πολυπρισματική προσέγγιση της συντελεί όχι μόνο στην απόδοση τιμής στους προγόνους μας αλλά συμβάλλει καθοριστικά και στην άρση της “σκουριάς” των προκαταλήψεων, ρατσιστικών και εθνικιστικών αντιλήψεων προάγοντας έτσι το μήνυμα της παγκόσμιας σύμπνοιας, της συναδέλφωσης των λαών.

B. ΒΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Συντήρηση και ανάδειξη των οικογενειακών κειμηλίων (φωτογραφίες - παραδοσιακά σκεύη)
- Συζητήσεις με ηλικιωμένους συγγενείς (παππούδες - γιαγιάδες) για ιστορικά γεγονότα
- Συμμετοχή σε ομάδες προφορικής ιστορίας (ΟΠΙ) : συλλογή μαρτυριών - συνεντεύξεις με αυτόπτες μάρτυρες ιστορικών γεγονότων
- Επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους με την εποπτεία οικογένειας και σχολείου (π.χ. συνδυασμός διακοπών και επισκέψεων σε χώρους ιστορικής μνήμης / προγράμματα επισκέψεων σε μουσεία και ιστορικούς χώρους από τα σχολεία, όπως στα Καλάβρυτα, στο Άουσβιτς)
- Οργάνωση θεατρικών παραστάσεων, κινηματογραφικών προβολών, σχολικών γιορτών με συμμετοχή της μαθητικής κοινότητας
- Συμμετοχή σε πολιτιστικούς και εξωραϊστικούς συλλόγους για τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης (π.χ. σύλλογοι Ποντίων, Μικρασιατών προσφύγων, αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης).

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

Πατέρα Αγγελική

Πολυκρέτη Ελίζα

Τσιάκαλου Μαρία

Τρανουδάκη Βασιλική

Φλέγκας Κωνσταντίνος